

RAPORT PRIVIND ACȚIUNEA DE CĂUTARE ȘI DESHUMARE A UNOR VICTIME ALÉ SECURITĂȚII ÎN HOTARUL SATULUI NEPOS, COM. FELDRU, JUD. BISTRIȚA-NĂSĂUD

În zilele de 27 și 28 aprilie 2009, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a întreprins o acțiune de deshumare a rămășițelor pământești ce au aparținut unui număr de trei bărbați, uciși prin împușcare la data de 24 iunie 1949 de către unele persoane care atunci făceau parte din structura de cadre operative ale Securității din Bistrița. Crima a fost înfăptuită într-un loc situat pe versantul apusean al *Dealului Crucii* sau al *Căpățânii*, zonă situată în extremitatea nordică a hotarului satului Nepos, localitate aparținătoare comunei Feldru din județul Bistrița-Năsăud. *Dealul Crucii* reprezintă și locul unde se întâlnesc limitele de hotar a trei sate, Nepos, Feldru și Rebra. Față de acest deal, satul Nepos se află situat înspre sud, Feldru, care este și centru comunal, este poziționat spre sud-est, iar Rebra, tot centru de comună, se află situat spre nord-vest.

Identitatea persoanelor ucise de către Securitate pe *Dealul Crucii* este următoarea:

- IOAN LEONIDA BODIU, născut la 16 ianuarie 1918 în localitatea Poiana Ilvei, jud. Bistrița-Năsăud.
- IOAN ȘTEFAN BURDEȚ, născut la 15 august 1905 în localitatea Rebrîșoara, jud. Bistrița-Năsăud.
- TOADER DUMITRU, născut la 22 octombrie 1914 în localitatea Welland din provincia Ontario, Canada.

În primăvara anului 1948, Ioan Leonida Bodiu, fost ofițer al Armatei Regale Române, a pus bazele unei organizații îndreptate împotriva regimului comunist instaurat în România, la care au aderat mulți locuitori din zona comunelor Rebra, Parva și Rebrîșoara, în majoritate țărani, care erau nemulțumiți de noile stări de lucruri din țară. Organizația s-a numit *Liga Națională Creștină*, însă în zonă se vorbea atunci și despre o organizație cu denumirea de *Garda Albă*, dar se presupune că aceste informații au fost create și lansate de către Securitate pentru dezinformarea localnicilor și atragerea celor nemulțumiți, fiind un pretext pentru condamnarea lor ulterioară. În epocă, într-o zonă mult mai extinsă, exista atunci o adevărată psihoză în legătură cu o organizație de rezistență intitulată *Garda Albă*, iar tot ceea ce era săvârșit în afara legii comuniste era atribuit, cel puțin în faza inițială a anchetelor, pe seama membrilor ei. Leonida Bodiu însuși afirmă, după arestarea sa, în declarațiile sale din timpul anchetelor, că *Garda Albă* este doar un zvon și că nu are nici o legătură cu așa ceva, dar recunoaște că a condus o organizație de rezistență care se numea *Liga Națională Creștină*, formată în preponderență din țărani din zonă. Alături de Leonida Bodiu, Toader Dumitru a fost sfătuitorul și principalul ajutor al acestuia în conducerea organizației, pentru o vreme el fiind și primar al comunei Rebra. Despre Ioan Burdeț știm că avea o cărciumă în

localitatea Rebrîșoara și a fost unul dintre principalii sprijinitori ai lui Leonida Bodiu și ai organizației.

Crima înfăptuită de Securitate, prin care s-a curmat brutal viața celor trei personaje, a fost cunoscută imediat de foarte mulți localnici din zonă, fiind păstrată în memoria colectivă până în zilele noastre. Apariția câtorva studii de specialitate, bazate pe unele documente provenite din arhivele fostei Securități, precum și publicarea unor mărturii ale unor persoane implicate în evenimentele de atunci, au adus acest tragic caz în actualitate și în atenția IICCR. Având în vedere faptul că exista deja o suficientă bază documentară asupra evenimentelor care au culminat cu execuția celor trei persoane, am considerat că este oportun a se continua și aprofunda investigațiile asupra cazului prin noi cercetări, de această dată în teren. Obiectivul principal al demersurilor noastre a fost căutarea și identificarea unor persoane care dețin informații despre ceea ce s-a întâmplat atunci efectiv în teren, eventual chiar martori ai crimei, direcți sau indirecti, cu ajutorul cărora să putem localiza și locul unde au fost înmormântate cele trei victime.

După stabilirea unor contacte și purtarea unor discuții preliminare cu diferite persoane din satele zonei, în ziua de 3 aprilie 2009, am făcut o deplasare în localitatea Rebra, unde am luat legătura cu domnul Ivașcu Teofil, născut în respectiva localitate în anul 1930, acesta fiind un martor indirect al crimei săvârșite în urmă cu 60 de ani pe *Dealul Crucii*. Împreună am urcat apoi până la locul unde au fost omorâte cele trei persoane, accesul cel mai ușor spre *Dealul Crucii* fiind din dreptul gării din Nepos, spre nord, cale de aproximativ 4 km. Urcând pe un drum în pantă permanentă, accesibil doar pentru căruțe, ne-am oprit într-un loc situat pe versantul vestic al *Dealului Crucii*, unde drumul pe care l-am urmat din Nepos spre nord prezintă un traseu ușor curbat spre nord-vest, însă fără pante și denivelări accentuate. În stânga drumului, la 2,5 metri față de marginea acestuia, coborându-se pe terenul aflat în pantă dinspre est spre vest, între drum și marginea unei păduri, se află postată o cruce din metal, care la intersecția brațelor are fixată o placă dintr-un material inoxidabil pe care sunt inscripționate numele celor trei victime și câteva cuvinte care fac referire la faptul că cei trei nominalizați au fost împușcați în acel loc la data de 24 iunie 1949. Această cruce a fost pusă de către Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, în ziua de 24 iunie 1992, însă de la început s-a cunoscut faptul că locul unde se află crucea nu marchează și locul mormântului celor trei. Atât Ivașcu Teofil cât și Dumitru Dumitru, fiul unei victime, susțineau că locul mormântului ar fi la o distanță de câțiva metri spre sud față de locul crucii.

Conform mărturiei lui Ivașcu Teofil, în dimineața zilei de 24 iunie 1949, acesta, împreună cu alți doi consăteni din Rebra, se afla în zona respectivă la cules de cireșe, când, la un moment dat, au auzit rafale scurte provenite de la arme automate. Distanța între locul unde se aflau cei trei și locul crimei a fost de circa 150 de metri. Cele două persoane care îl însoțeau pe Ivașcu s-au întors imediat înapoi spre Rebra, însă acesta, din curiozitate, presupunând că în zonă s-ar afla niște vânători, s-a îndreptat în direcția de unde s-au auzit focurile de armă. Pe drum a văzut trei bărbați, care aveau fiecare câte un pistol mitralieră, cu încărcătoare tambur, și care urmau grăbiți drumul de întoarcere spre satul Nepos. Observându-i de la o oarecare distanță, pentru a nu se intersecta și întâlni cu aceștia, Ivașcu a fost nevoit să se ascundă în vegetația aflată pe marginea drumului, iar după trecerea lor

și-a continuat deplasarea. După parcurgerea unei distanțe scurte, a ajuns la locul unde a dat peste cadavrele lui Leonida Bodiu, Toader Dumitru și Ioan Burdeț, fiecare dintre aceștia fiindu-i cunoscut. Toți se aflau pe drum, fiind căzuți într-o baltă formată din apa de ploaie acumulată într-o adâncitură a drumului din acel loc. După spusele martorului, acesta a observat că toate cadavrele prezentau răni cu sângerare puternică în zona posterioară a capului. La scurt timp după înfăptuirea crimei, dinspre satul Nepos au ajuns la locul respectiv patru persoane cu unelte de săpat în mână, care erau însărcinați să îngroape cele trei cadavre într-o singură groapă. Ivașcu Teofil nu părăsise încă zona când au sosit cei patru, schimbând chiar și câteva cuvinte cu aceștia. Din informațiile pe care le deținem despre cei care au jucat atunci rolul de gropari, știm că doi dintre ei erau frații Popițan, angajați la Primăria din Nepos ca și paznici de câmp, iar unul se numea Nistor Bota, pădurar din Nepos.

Leonida Bodiu, Toader Dumitru și Ioan Burdeț au fost arestați din motive politice, alături de multe alte persoane, fiind reținuți și anchetați o perioadă mai lungă de timp la sediul Securității din Bistrița. În noaptea dintre 23 și 24 iunie 1949, cei trei au fost scoși din arestul Securității și transportați cu o mașină până în dreptul gării din satul Nepos. De aici, fiind însoțiți de cadre operative de la Securitatea din Bistrița, dar se pare că și de câțiva soldați în termen de la trupele de Securitate, au fost duși pe jos până în acea zonă de pe *Dealul Crucii* despre care am amintit. Ajunși în acel loc în dimineața zilei de 24 iunie, toți trei au fost uciși prin împușcare, după unele surse crima fiind înfăptuită în jurul orei 5, iar după altele la o oră mai târzie. Execuția acestora s-a făcut arbitrar, fără să existe vreo sentință judecătorească de condamnare în acest sens.

Din informațiile primare pe care le deținem, grupa care a săvârșit aceste crime a fost alcătuită din slt. Liviu Pongrațiu, plt. maj. Liviu Herța și plt. Traian Săsărman, primul dintre ei fiind și cel care a coordonat operațiunea în teren. Se pare că în această acțiune criminală au mai fost implicate și alte cadre de Securitate la care, deocamdată, le cunoaștem doar numele de familie, fiind vorba despre numiții Iepure, Cătărig și Mureșan. Șef la Securitatea din Bistrița a fost atunci maiorul Viorel Gligor, iar superiorul său direct a fost col. Mihai Patriciu, șeful Direcției Regionale de Securitate Cluj.

Pentru a se încerca oarecum motivarea crimei, în varianta oficială care apare în unele documente ale Securității, se precizează că, în cursul lunii ianuarie 1949, Leonida Bodiu, Toader Dumitru și Ioan Burdeț ar fi ascuns șase arme militare între localitățile Rebra și Nepos, în zona *Dealului Crucii*, iar în anchetă aceștia ar fi declarat că nu pot preciza locul unde se află armele însă l-ar putea identifica în teren. Acest fapt a fost exploatat de către organele de Securitate, care, folosind pretextul deplasării pentru găsirea și recuperarea armelor, i-au scos în teren pe cei trei, ocazie cu care aceștia au fost omorâți. Într-un raport telefonic, care a fost consemnat în scris, făcut de către slt. Pongrațiu Liviu în ziua de 8 iulie 1949, la orele 9, se spune că „...cei trei arestați, în timp ce au dezgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament și nedeclarate de ei, ca atacând prin aceasta organele de escortă, pentru a-și asigura pe această cale fuga lor, la care organele de Securitate menționate mai sus [slt. Pongrațiu Liviu, plut. maj. Herța Lucian și plut. Săsărman Traian - n.n.] din

legitimă apărare și pentru a împiedica fuga celor trei arestați periculoși securității statului, au făcut uz de arme împușcându-i pe toți trei arătați, adică pe Bodiu Leonida, Burdeț Ioan și Toader Dumitru.” După cum se poate observa, raportul telefonic dat de slt. Pongrațiu Liviu către superiori este datat 8 iulie 1949, însă nu se menționează în mod explicit că execuția celor trei s-ar fi înfăptuit la acea dată. Acest lucru a creat însă anumite confuzii, iar în istoriografie unii autori au preluat acest reper cronologic drept data la care cei trei au fost uciși. Mărturiile celor contemporani cu evenimentele, inclusiv rudele și urmașii celor trei victime, susțin fără rezerve că această crimă a fost înfăptuită în ziua de 24 iunie, de Sărbătoarea *Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul* sau de *Sânzâiene*. Deși au fost omorâți, cei trei figurau în continuare drept inculpați în procesul ce privea întregul lot de arestați care fuseseră găsiți vinovați de implicare în organizația *Liga Națională Creștină* sau *Garda Albă*. Prin sentința nr. 1585 din 10 noiembrie 1949, aceștia au fost condamnați în contumacie, fiecare la o pedeapsă de 20 de ani muncă silnică. Alături de ei au mai primit atunci pedepse privative de libertate un număr de încă 63 de persoane.

Groapa mormântului a fost făcută pe versantul apusean al *Dealului Crucii*, chiar în dreptul locului crimei, pe un loc înclinat situat în partea stângă a drumului cum se privește spre nord, la baza unei pante accentuate care coboară dinspre est spre vest, într-o porțiune de teren lipsită de vegetație forestieră, la circa 2,5 metri față de liziera unei păduri, care se dezvoltă în continuare pe coborâșul pantei dealului. A fost săpată o singură groapă unde cadavrele au fost aruncate unul peste altul, peste locul gropii fiind puse atunci glijă cu iarbă pentru a se încerca astfel mascarea și ascunderea acestora. O săteancă din Nepos, Cârcu Verginica, care avea pământ în zonă, a fost a doua zi pe *Dealul Crucii* și a observat locul unde fusese săpată groapa. Mai mult decât atât, ea mărturisește că balta care se acumulase în drum de pe urma ploilor era roșie, iar din drum și până la locul gropii iarba era puternic călcată și cu urme de sânge, dovadă că trupurile au fost târâte sau rostogolite înainte de a fi aruncate în groapă. O altă mărturie aparține aceluiși Ivașcu Teofil din Rebra, care, după trecerea a câtorva săptămâni de la crimă, a însoțit în secret spre acel loc două persoane care erau rude cu Toader Dumitru, pe Toader Ștefan și Rus Toader, fratele respectiv socrul victimei. Fiindu-le indicat cu precizie locul mormântului, care încă se vedea foarte bine, cei doi au săpat pentru a se asigura că Toader Dumitru se află într-adevăr îngropat acolo, alături de ceilalți. Știm că aceștia au reușit să ajungă la cadavrul lui Toader Dumitru, pe care l-au găsit la o adâncime relativ mică, deoarece se pare că acesta se afla mai sus în raport cu cadavrele celorlalți, și din îmbrăcămintea căruia au rupt câteva bucăți de material textil pentru a fi duse soției defunctului, drept dovadă că acesta era mort. De atunci s-a perpetuat și informația, însușită și de către noi, după care, în groapă, cadavrul lui Toader Dumitru ar fi fost pus deasupra celorlalte.

Pentru depistarea mormântului comun, la început ne-am bazat pe varianta indicată de către Ivașcu Teofil și Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, care presupuneau că locul se află la câțiva metri mai spre sud față de crucea pusă în anul 1992. Obținerea unor informații noi privitoare la localizarea mormântului a făcut să renunțăm în ultimul moment la prima variantă, iar în teren, având alături și pe Ivașcu Teofil, am reușit să ne edificăm asupra amănuntelor care au creat

confuzia, cauzele principale fiind trecerea unui timp atât de îndelungat de la producerea evenimentelor, care a influențat memoria vizuală a martorului, și dispariția din teren a unor repere care existau în trecut.

Locația aproximativă a mormântului ne-a fost indicată în cele din urmă de către Cârcu Verginica din Nepos, care ne-a spus să căutăm la vreo 40-50 de metri mai la nord față de locul unde se află postată acea cruce. Menționăm faptul că locul mormântului comun nu a fost niciodată marcat cu vreo cruce sau eventual prin orice alt semn distinctiv.

La fața locului, după efectuarea unor observații preliminare asupra terenului din zona indicată, am stabilit să practicăm o primă secțiune arheologică de căutare pe o suprafață de teren care îngloba și o porțiune mai restrânsă unde solul prezenta o oarecare denivelare concavă, aproape insesizabilă la o primă privire, precum și unele anomalii la nivelul vegetației. Prima secțiune, numită S.1, a fost de formă dreptunghiulară și a avut dimensiunile inițiale de 7 x 1,50 metri, laturile lungi ale acesteia fiind dispuse pe direcția nord-sud. După trasarea și începerea lucrului la prima secțiune, imediat a fost stabilit locul unde urma să fie executată o a doua secțiune de căutare, S.2, plasată la sud de S.1. Secțiunea nr. 2 a avut o formă dreptunghiulară cu dimensiunile de 5 x 1,20 metri, laturile lungi urmând direcția nord-sud. Ambele secțiuni au fost executate la nord de locul unde se află acea cruce de care am amintit în mai multe rânduri, într-un spațiu delimitat la răsărit de acel drum de țară iar spre apus de marginea unei păduri, întregul teren fiind în pantă dinspre est spre vest. Între cruce și latura de sud a lui S.2 distanța a fost de 28,80 metri, iar până pe latura de sud a lui S.1 distanța a fost de 50,10 metri. Între latura sudică a lui S.1 și latura nordică a lui S.2 distanța a fost de 16,30 metri. Cota de înălțime față de nivelul mării, verificată pe locul în care s-a practicat S.1, a arătat o altitudine de 835 metri.

Secțiunea nr. 2 a avut latura mai scurtă dinspre sud în linie cu fața dinspre nord a unui măr bătrân, colțul de sud-vest al secțiunii aflându-se la o distanță de 1,80 metri față de trunchiul pomului. Latura estică a secțiunii s-a aflat la o distanță de 4,90 metri, măsurată pe pantă, față de marginea drumului. Între nivelul drumului și nivelul solului în cadrul suprafeței lui S.2, înainte de începerea săpăturii, diferența de nivel a fost de circa 2,50 metri. Între laturile lungi ale secțiunii terenul prezenta o pantă cu un unghi al înclinării de 15 grade dinspre est spre vest, panta fiind mult mai accentuată începând de la 0,50 metri din latura estică a secțiunii spre drum. Adâncimile maxime rezultate în urma săpăturii au fost de - 0,74 metri în colțul de nord-est, - 0,71 metri în colțul de sud-est, - 0,44 metri în colțul de nord-vest și - 0,41 metri în colțul de nord-est, fundul de secțiune ce a rezultat fiind în suprafață plană. La răzuirea acestuia nu a fost sesizată nici o urmă de groapă și ca urmare lucrul în secțiune a fost considerat închis. În ceea ce privește stratigrafia verticală a profilelor de secțiune aceasta este simplă, sub stratul vegetal, care avea o grosime medie de 5 cm, existând un strat compact de lut gălbui cu tentă maronie, mai nisipos în partea inferioară.

Secțiunea nr. 1, după cum am arătat, a avut dimensiunile inițiale de 7 x 1,50 metri. Latura estică a secțiunii s-a aflat la o distanță de 7,20 metri, măsurată pe pantă, față de marginea drumului. Între laturile lungi ale secțiunii, ca și în cazul lui S.2, terenul se afla în pantă cu o înclinare de 17 grade dinspre est spre vest,

panta fiind mult mai accentuată de la circa 1,00 metru din latura estică a secțiunii spre drum. Diferența de nivel între drum și suprafața de călcare din cadrul stabilit al secțiunii la momentul începerii săpăturii a fost de circa 3,50 metri. După începerea lucrului în S.1 și îndepărtarea stratului vegetal, s-a observat că într-o porțiune din jumătatea nordică a secțiunii solul nu este așa de compact în comparație cu cealaltă jumătate a secțiunii, diferențe între cele două părți fiind sesizate și la nuanțele de culoare ale solului excavat. Adâncirea în secțiune s-a făcut la început uniform, pe toată suprafața, până la o adâncime medie de circa - 0,50 metri, măsurată la mijlocul profilelor scurte de nord și de sud. La răzuirea fundului de secțiune, când acesta se prezenta aproximativ ca o suprafață dreaptă în plan orizontal, s-a profilat și groapa mormântului. Aceasta avea o dezvoltare longitudinală pe direcția nord-sud, ieșind pe o lungime de 1,90 metri spre sud din profilul nordic, lățimea gropii fiind surprinsă integral între profilele lungi ale secțiunii. După identificarea gropii mormântului s-a renunțat la adâncirea în restul secțiunii, întregul efort fiind concentrat numai asupra acelei porțiuni de secțiune în care se afla înglobată groapa. Pentru a se crea un spațiu suficient care se impunea a fi necesar în primul rând pentru surprinderea integrală a lungimii gropii, apoi și pentru a se facilita intervenția directă asupra osemintelor celor trei victime, am considerat că este oportun ca secțiunea inițială (S.1) să fie prelungită atât în lungime, spre nord, cât și pe lățime, spre est și vest, dar numai în dreptul gropii. Astfel, pe lungime, secțiunea inițială a fost prelungită cu 1,30 metri spre nord, în urma acestei operațiuni rezultând pentru S.1 o lungime totală de 8,30 metri. Pe lățime, din latura sau profilul de vest, la 4,30 metri măsurați din capătul sudic al secțiunii, s-a executat un ieșind de 0,70 metri pe o lungime de 4 metri, până la intersecția cu latura de nord. În partea opusă, din latura sau profilul de vest, la 5,80 metri măsurați din capătul sudic al secțiunii, s-a executat un alt ieșind, de 0,80 metri, pe o lungime de 2,50 metri, până la intersecția cu latura de nord. După extinderea pe lățime a secțiunii inițiale prin practicarea celor două ieșinduri în zona gropii mormântului, latura de nord a secțiunii a avut dimensiunea de 3,00 metri.

Pentru căutarea, depistarea și dezvelirea osemintelor celor trei victime au fost folosite metode și tehnici specifice arheologiei funerare, comune de altfel oricărei intervenții arheologice care vizează situri cu o astfel de încărcătură istorică.

În noua configurație a unității de săpătură (S.1) rezultată în urma extinderilor menționate, groapa mormântului a fost delimitată cu precizie în noul cadru creat, aceasta având dimensiunile generale, în punctele maxime de extensie, de 2,20 metri pe lungime și 1,16 metri pe lățime, fiind dispusă longitudinal pe direcția nord-sud. Forma generală a gropii a fost una rectangulară însă cu multe neregularități, capătul dinspre nord al acesteia aflându-se la o distanță de 1,00 metru față de profilul nordic al secțiunii, profil rezultat după extensiile pe lungime și lățime ale secțiunii. Adâncimile maxime de săpătură care au fost atinse în S.1 au fost de - 0,83 metri în colțul de nord-vest și de - 1,47 metri în colțul de nord-est, panta terenului fiind în coborâre dinspre est spre vest. Stratigrafia tuturor profilelor în S.1 a fost identică cu aceea pe care am constatat-o și în S.2, adică un strat vegetal cu o grosime de circa 5 cm după care urmează

un lut gălbui cu tentă gălbuie, mai nisipos în partea inferioară. Adâncimea fundului gropii mormântului, măsurată în planul înclinat al terenului, pe mijlocul acesteia, a fost de - 1,17 metri. De pe latura de sud a gropii mormântului și până la cruce, distanța măsurată a fost de 55,20 metri.

Pe fundul gropii mormântului comun au fost găsite și dezvelite trei schelete umane, care se aflau, fiecare, în poziție contorsionată. Acest aspect dovedește că la momentul înhumării cadavrele au fost efectiv aruncate în groapă, fără să existe vreo grijă și preocupare pentru cei morți din partea celor care i-au îngropat. Ca și orientare, toți defuncții sunt cu capul spre nord și cu picioarele spre sud. Conform standardelor arheologice, toate scheletele identificate au primit o numerotare specifică - M.1, M.2, M.3 - primul fiind scheletul aflat în partea stângă a gropii cum se privește dinspre sud spre nord.

M.1 a fost poziționat în partea vestică a gropii și se afla așezat aproximativ în poziția culcat pe burtă, șoldul drept fiind ușor ridicat iar piciorul stâng dispus sub cel drept. Ambele membre inferioare au fost îndoite din genunchi, femurele fiind aduse ușor în față iar tibiile dispuse în unghiuri diferite spre partea posterioară. Pe lungimea gropii, între limita dinspre nord a acesteia și craniu s-a păstrat o distanță de 0,32 metri. În picioare defunctul avea o pereche de bocanci din piele care pe talpă, în partea din față, aveau aplicate plachiuri metalice. În partea superioară stângă a bazinului a fost găsită o sipcă din lemn, având o lungime de 6 cm, care probabil s-a aflat într-unul din buzunarele pantalonilor defunctului. În zona pieptului s-a aflat un nasture metalic de haină, foarte corodat. Asupra scheletului au fost descoperite și două gloanțe, unul în partea superioară a spatelui, care s-a oprit în coloana vertebrală, și altul în partea posterioară din stânga șoldului, care s-a oprit în osul bazinului. După poziția cum au fost găsite ambele gloanțe, concluzia este că defunctul a fost împușcat din spate. De asemenea, craniul prezintă urme evidente de lovituri, având orificii și părți de calotă lipsă, dovadă că defunctul a fost împușcat și în cap. După poziția scheletului *in situ*, M.1 a fost aruncat în groapă probabil ulterior lui M.2 și anterior lui M.3.

M.2 s-a aflat aproximativ pe mijlocul gropii fiind întors parțial pe partea stângă cu ambii genunchi aduși ușor în față, piciorul drept fiind petrecut peste cel stâng. Tibiile membrilor inferioare sunt dispuse în unghi față de femururi, cea de la piciorul stâng fiind mai retrasă spre posterior față de cealaltă, fiind mai apropiată de M.1. Între limita dinspre nord a gropii de înmormântare și craniu s-a păstrat o distanță de 0,24 metri. Defunctul a fost încălțat cu o pereche de bocanci din piele care aveau plachiuri în vârful tălpilor și potcoave metalice pe călcâie. Bocancul stâng s-a aflat în picior dar cel drept a fost găsit într-o poziție secundară, la partea inferioară a picioarelor lui M.3. În zona pieptului au fost găsiți doi nasturi mici de cămașă, de culoare alb-gălbuie, prevăzuți cu patru găuri. Defunctul a fost îmbrăcat cu o haină mai groasă confecționată din lână, din care se mai păstrau unele resturi degradate. Craniul avea urme clare de lovituri și orificii mari în calotă, lucru care denotă faptul că defunctul a fost împușcat în cap. O mare parte a dentiției era desprinsă din maxilare, între dinții și măselele căzute și amestecate atenția fiindu-ne atrasă de o măsea care era îmbrăcată cu o coroană metalică de culoare argintie. Poziția scheletului *in situ* indică faptul că

M.2 a fost aruncat în groapă cu siguranță înaintea lui M.3, dar probabil și înaintea lui M.1.

M.3 a fost găsit poziționat în partea estică a gropii fiind întors parțial pe partea dreaptă, ambele picioare fiind îndoite din genunchi, dreptul aflându-se mai în față iar stângul mai în spate. Partea superioară a scheletului și întregul membru inferior drept se suprapun parțial peste M.2. M.3 se afla așezat mai sus decât M1. și M.2, având craniul la limita dinspre nord a gropii. La picioare nu a avut încălțăminte, însă o pereche de bocanci a fost găsită într-o poziție secundară în extremitatea nordică a gropii, unul lângă craniul lui M.1 și altul lângă craniul lui M.3. Acești bocanci au fost cândva reparați, având aplicată peste tălpile din piele suprafețe de cauciuc prinse pe margine cu cuie mici. Prezența acestor bocanci într-o poziție nefirească și lipsa din picioarele defunctului a încălțăminte, presupune două lucruri. O posibilitate ar fi că aceștia au putut să cadă din picioarele victimei în timpul manipulării cadavrului, după care au fost aruncați în locul în care noi i-am găsit. Altă explicație plauzibilă ar putea fi că unul dintre oamenii care au făcut groapa a putut să-și schimbe propria încălțăminte, care poate era într-o stare mai proastă, cu una mai bună pe care o avea defunctul. Dacă defuncții au fost aduși direct din arestul Securității, este foarte probabil că încălțăminte lor nu a mai avut șireturi, și atunci se poate explica faptul că aceasta putea să iasă ușor din picioarele cadavrelor, mai ales având în vedere și împrejurările în care acestea au ajuns în groapa comună. Și la M.3 a fost găsit un glonț, în stânga părții toracice inferioare, la 11 cm deasupra bazinului. Craniul prezenta și el urme puternice de lovituri fiind parțial distrus, starea acestuia fiind provocată cel mai probabil tot de gloanțe. Poziția scheletului *in situ* presupune că acesta a fost aruncat în groapă ultimul, cu siguranță după M.2, pe care îl suprapune parțial, și probabil după M.1.

Conform mărturiei lui Ivașcu Teofil, cel care a văzut cadavrele înainte ca acestea să fie îngropate, Leonida Bodiș a fost îmbrăcat cu un veston militar de culoare kaki, lipsit de însemne, și pantaloni de aceeași culoare. Toader Dumitru și Ioan Burdeț aveau amândoi pantaloni negri de stofă, cămăși țărănești de culoare albă și pulovere din lână. Având în vedere că la M.1 s-a găsit un nasture metalic precum și alte câteva fragmente mici din metal corodat, care pot să provină de la alți nasturi similari, am putea să presupunem că scheletul indicat de către noi prin M.1 ar putea să aparțină lui Leonida Bodiș. De asemenea, scheletul indicat prin M.3 ar putea să aparțină lui Toader Dumitru, deoarece acesta pare să fie pus mai sus în groapă și numai la el puteau să ajungă mai repede și mai ușor rudele lui care au intervenit asupra mormântului după câteva săptămâni de la moartea celor trei. Dacă raționamentul nostru se dovedește a fi în concordanță cu adevărul, atunci osemintele indicate prin M.2 nu pot să aparțină decât lui Ioan Burdeț.

După terminarea cercetării arheologice, în prezența întregii asistențe, la locul mormântului a avut loc o slujbă religioasă oficiată de către părintele Vasile Rus, preotul Parohiei Ortodoxe din satul Nepos, acesta fiind nepotul lui Toader Dumitru, unul dintre cei uciși pe *Dealul Crucii* în urmă cu 60 de ani. După slujbă, rămășițele pământești ale lui Leonida Bodiș, Toader Dumitru și Ioan Burdeț au fost demontate, extrase, separate și împachetate în prezența unui procuror civil

și a unui ofițer criminalist de poliție. Aceștia au preluat apoi osemintele pentru a fi transportate la Laboratorul de Medicină Legală de pe lângă Spitalul Județean din Bistrița, unde vor fi supuse unei expertize de specialitate. De acolo, osemintele vor fi preluate de către rudele și urmașii celor trei victime pentru ca ele să fie reînhumate, împreună și cu onorurile cuvenite, în Cimitirul Eroilor din municipiul Bistrița.

Acțiunea de căutare și deshumare a celor trei persoane ucise de către Securitate în hotarul satului Nepos s-a produs și ca urmare a cererilor în scris venite către IICCR din partea unor rude și urmași ai victimelor, aceștia fiind Leonida Bodi, nepotul lui Ioan Leonida Bodi, și Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, ambii cu domiciliul în municipiul Bistrița.

Reprezentanții IICCR care au acționat în teren cu prilejul acestei acțiuni, deloc simple și ușoare, au beneficiat de sprijinul necondiționat și benevol al preotului ortodox din satul Nepos, Rus Vasile, care, alături de mulți alți credincioși ai parohiei sale, ne-au stat alături în toate momentele activității pe care noi am desfășurat-o acolo.

Dr. GHEORGHE PETROV